

SEPTEMBER 2016

CULTURE

HET OUDSTE GOUD

van de wereld

EMINE KARA
EN DEBORAH
PAALMAN,
MET DANK AAN
MARLOES
RIJKELIJKHUIZEN

Sinds het ontstaan van de planeet is goud al op aarde aanwezig. In het vijfde millennium vóór Christus ontdekten lokale stammen rond de Bulgaarse stad Varna als eerste in de wereld hoe ze goud en koper konden winnen uit erts. Het Dordrechts Museum toont vanaf 28 oktober een bijzondere selectie gouden sieraden en gebruiksvoorwerpen van deze oude cultuur. Schatten van ver vóór de Klassieke Oudheid.

De voorwerpen zijn gevonden in de jaren zeventig, toen bij de aanleg van een industrieterrein in de omgeving van Varna een groot grafveld werd gevonden. Veel van de ruim 300 graven bevatten bijgiften, zoals fraai gedecoreerd aardewerk en koperen werktuigen als bijlen en speerpunten. Daarnaast werden afgodsbeelden in de vorm van mensen en dieren gevonden, messen van vuursteen en sieraden van schelp en zeldzame mineralen. Maar het meest opzienbarend waren de gouden grafgiften: ze behoren tot de oudst bekende gouden sieraden ter wereld.

TE ZIEN

28 oktober 2016
t/m 28 april 2017
Dordrechts Museum

GRAF 43

In de tentoonstelling in het Dordrechts Museum is ook het beroemde 'Graf 43' te zien, precies zoals het tijdens de opgraving werd aangetroffen. Het is het graf van een man van circa 38 jaar met veel status. Waarschijnlijk was hij de leidende priester van de gemeenschap. Hij kreeg een overdaad aan bijgiften mee: een zware gouden ketting, gouden armbanden, een tiental gouden ringen, een gouden peniskoker, een scepter voorzien van gouden hulzen en ringen. Een unieke, spectaculaire vondst die voor het eerst in Nederland is te zien.

het meer van Varna

opgravingsveld in de jaren zeventig

ONSTERFELIJK GOUD

De rijke vondsten vormen het bewijs van een hoog ontwikkelde cultuur. Wie waren de vroege bewoners van het gebied rond Varna? Schriftelijke bronnen zijn er niet, het schrift was nog niet uitgevonden. Wel is bekend dat ze aan de oever van het Varna-meer woonden totdat, aan het eind van het vijfde millennium, het waterpeil steeg en hun huizen onderliepen. De huizen liggen nu op de bodem van het meer. Maar hun bewoners hebben zich onsterfelijk gemaakt door hun goud, dat duizenden jaren in de bodem bewaard bleef en nog steeds getuigt van hun kennis en kunde, meer dan 6500 jaar geleden.

graf 43

INTERNATIONALE SAMENWERKING

De stedenband tussen Dordrecht en Varna, de grootste havenstad van Bulgarije, bestaat dit jaar vijftien jaar. Eén van de onderdelen van dit jubileum is een tentoonstellingsuitwisseling: het Dordrechts Museum toont het oudste goud van de wereld uit Varna en het Archeologisch Museum in Varna presenteert van 11 november 2016 t/m 23 april 2017 middeleeuwse vondsten uit Dordtse opgravingen, onder de titel *De Gouden Eeuw van Dordrecht, 1350-1450*. Een tentoonstelling over de oudste en belangrijkste stad van het graafschap Holland, rijk geworden door de handel. Met middeleeuwse archeologische vondsten uit Dordrecht, voorwerpen uit de collectie van Huis Van Gijn en plattegronden en prenten uit het Regionaal

Archeologisch Museum in Varna

Archief wordt de geschiedenis van Dordrecht in Varna gepresenteerd, met een duidelijke link naar het heden als het gaat om bedrijvigheid en leven met water. <

Een van de **highlights** in de tentoonstelling *De Gouden Eeuw van Dordrecht, 1350-1450* is een buitengewoon bijzondere vondst. Aanvankelijk leek het om polsbeschermers te gaan, zoals middeleeuwse boogschutters droegen. Maar recent onderzoek bracht aan het licht dat de vondst nog veel uitzonderlijker is. In de collectie van het British Museum in Londen bevindt zich een unieke, versierde bovenarmbeschermer van leer. Lang werd gedacht dat dit het enige exemplaar is dat ooit is gevonden, maar in Dordrecht zijn zelfs twee exemplaren opgegraven.

Van deze twee Dordtse bovenarmbeschermers is één exemplaar eenvoudig, zonder enige versiering. De andere beschermer is versierd met een grotesk figuur in een cirkel, bestaande uit een hoofd op twee olifantspoten. De kap op het bebaarde mannenhoofd loopt uit in een lange punt, die tegelijk de staart lijkt van dit rare wezen. Ook op de bovenarmbeschermer van het British Museum staan dergelijke *cephalopods* oftewel 'koppotigen'.

De beschermers zijn T-vormig, waarbij het smalle (naar rechts wijzende) deel om de arm geslagen werd en met een riem kon worden bevestigd. Aan de boven- en onderzijde zijn gaten aanwezig, mogelijk voor de bevestiging aan maliën, onderkleding of andere beschermende elementen. De eenvoudige bovenarmbeschermer is waarschijnlijk later bijgesneden en passend gemaakt voor een kleinere persoon. Beide zijn gemaakt van gehard rundleer volgens de *cuir-bouilli* techniek, waarbij leer werd gekookt in water. Beide beschermers worden gedateerd in de 14de eeuw.